

GYÖRY KÁLMÁN

VISSZAEMLEKEZÉS SZÉNÁSSY BARNÁRA

REMEMBERING BARNA SZÉNÁSSY. In relation to the previous essay, the eulogy, presented at the 100th anniversary of the birthday of Barna Szénássy at the University of Debrecen, is published here. The author remembers the outstanding figure of the historical research of mathematics through personal stories of a student, a colleague, and a good friend.

Dr. Szénássy Barna a Kossuth Lajos Tudományegyetem Matematikai és Informatikai Intézetének köztisztviselőként álló professzora, a magyarországi matematikatörténeti kutatások kiemelkedő személyisége volt.

A XX. századi magyar matematika nemzetközileg elismert helyet foglal el. Bár korábban is folytak igen eredményes matematikatörténeti kutatások hazánkban ezen a területen, de még mindig sok fehér folt maradt. Az 50-es években a Magyar Tudományos Akadémia Szénássy Barnát kérte fel a magyarországi matematika történetének szisztematikus feldolgozására. Szénássy Barna ugyan már korábban több értékes cikket publikált neves matematikusokról, egy-egy teljesen új, minden vonatkozásban hatalmas feladat volt, melyet ő élete folyamán sikeresen teljesített.

Cikkeket, majd könyveket jelentetett meg a magyar matematika nagyjairól, egészen a múlt század végéig. Tanulmányokat, összefoglaló munkákat írt tudósokról és a magyar matematika különböző korszakairól. Élete fő műve „*A magyarországi matematika története a legrégebb időktől a XX. század elejéig*”, melyben tudományos alaposággal, élvezetes, olvasmányos stílusban rendszerezte és foglalta össze a magyarországi matematika történetét a jelzett korszakig. A könyvnek igen nagy sikere volt.

A Mathematical Reviews nemzetközi referáló folyóiratban szokatlanul hosszan, másfél oldalon keresztül méltatták a mű érdemeit angol nyelven. A referens – aki bizonyára távolba szakadt hazánkfia volt – a sok dicséret mellett egyetlen „hiányosságot” említett, hogy ti. ez a kitűnő munka megérdemelné, hogy világnyelven is hozzáférhető legyen minden matematikus számára. Szénássy Barna ezt a szép és nemes kihívást is vállalta. Sokéves távolabbi kemény munka után, 1992-ben az Akadémiai Kiadónál „*History of Mathematics in Hungary until the 20th Century*” címmel megjelent a mű kibővített, átdolgozott angol nyelvű változata. Ez ismét sikerkönyv lett, ezáltal sikerült a szerzőnek nemzeti kulturális-tudományos értékeink egy jelentős részét mesterien összefoglalva és bemutatva a világ elé tárnia. Meggyőződésem, hogy Szénássy Barna nevét, munkásságát hosszú évtizedek után is ismerni fogják. Könyvei alpmunkák lesznek, amikre még nagyon sokáig hivatkozni fognak a szakirodalomban. Olyan úttörő munkát végzett, amivel a magyar kultúrkinccs egy fontos részét tárta fel, és mutatta be a magyarság, és a világ számára.

Hosszú ideig kevés elismerést kapott. Ez részben a matematikatörténetnek a tudományok rendszerében elfoglalt sajátos helyével, részben közismert szerénységével is magyarázható. A matematikus közvélemény egyértelmű ösztönzésére végül sikerült rábírni őt, hogy 78 évesen az akadémiai doktori disszertációját beadja és megvédje. Eredményei alapján ezt jóval korábban megtehetette volna, ebben is szerénysége tartotta vissza. Védése szép példája volt a magyar matematikus társadalom Szénássy Barna iránti osztatlan tiszteletének, megbecsülésének.

A Kossuth-egyetemtől professzor emeritus címet kapott. Megható volt hallani a TTK Kari Tanácsának ülésén a felterjesztése tárgyalásakor a tiszteletet és szeretetet kifejező sok hozzászólást. Egykori tanítványai, munkatársai szinte egymást felülmúlva méltatták Szénássy Barna munkásságát, a tanárt és az embert. A Magyar Tudományos Akadémia Matematikai Tudományok Osztálya elsőik között javasolta neki az Eötvös-koszorú” kitüntetést, amit az Akadémia azóta évente adományoz kiváló tudósoknak életművük elismeréseként.

Szólnunk kell Szénássy Barna széleskörű műveltségéről, munkastílusáról. A matematikatörténeti kutatások különleges kutatói erényeket igényelnek. Szénássy Barna kitűnően beszélt németül, latinul. Mindig eredeti forrásmunkákhoz nyúlt vissza, nem vett át mások munkáiból megállapításokat, azok kontrollálása nélkül. Megtanulta a régi magyar matematikai nyelvet. Levéltárakban, könyvtárakban kutatott, kiterjedt levelezést folytatott. Az adatokat elemezte, rendszerezte, gondosan összevetette a korábbi megállapításokkal. Így vált a magyarországi matematikatörténeti kutatások atyjává, munkái pedig a későbbi kutatások hiteles kútforrásává.

Életében és tudományos munkásságában mindvégig hű társa és hozzáértő segítője volt felesége, Valika, aki évtizedekig osztályvezetőként dolgozott az Egyetemi Könyvtárban, s aki szakmai ismereteivel, nyelvtudásával tevékeny részese volt Szénássy Barna tudományos hétköznapijainak. Élete végén hosszú, súlyos betegsége során Valika mindvégig mellette volt, nagy szeretettel és türelemmel ápolta, gondozta.

Szénássy Barna tanárom, majd később kollégám és atyai jó barátom volt. Melegszívű, segítőkész, érzelemgazdag, szerény ember volt. Ő is és felesége is mindig önzetlenül segítettek, legjobb tudásuk szerint tették a dolgukat, de ha dicséretéről, elismerésről volt szó, inkább szerényen a háttérbe húzódtak.

Szénássy barna vezette be a Matematikai Intézetben azt a nemes hagyományt, hogy elhunyt kollégáinkról egy-egy végzős hallgatóval szakdolgozatot íratott. Szomorú, hogy most a Mester, a köztiszteletben álló Tanár és Ember, a nemzetközi hírű Tudós is elhunyt nagyjaink közé távozott. Emlékét a Kossuth Lajos Tudományegyetem és a magyar matematikusok hálával és tisztelettel őrzik, és őrizni fogják.